

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi

KRR.411.003.04.2022

Dariusz Franczak
Wójt Gminy Zawidz
Urząd Gminy Zawidz
ul. Mazowiecka 24
09-226 Zawidz Kościelny

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/22/003 - Realizacja przez gminy zadań z zakresu ubezpieczeń rolniczych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy Zawidz, ul. Mazowiecka 24, 09-226 Zawidz Kościelny.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dariusz Franczak, Wójt Gminy Zawidz, od 25 października 2018 r. ¹ (akta kontroli str.13-15)
Zakres przedmiotowy kontroli	Weryfikacja przez gminę spełnienia obowiązku przez rolnika ubezpieczenia 50% powierzchni swoich upraw w przypadku otrzymywania przez niego płatności bezpośrednich z Unii Europejskiej. Egzekwowanie przez gminę wnoszenia opłat od rolników z tytułu niewywiązywania się z obowiązku ubezpieczenia połowy swoich upraw w przypadku otrzymywania przez niego płatności bezpośrednich z Unii Europejskiej.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019 – 2022 do dnia zakończenia czynności kontrolnych, z uwzględnieniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, mających istotny wpływ na działalność objętą kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi
KontrolerKontroler	Artur Tomaszewski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KRR/37/2022 z 2 listopada 2022 r. (akta kontroli str. 1-2)

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia działalność Wójta Gminy Zawidz w zakresie realizacji ustawowego obowiązku przeprowadzania kontroli ubezpieczenia powierzchni upraw rolnych przez rolnika, co do których uzyskał płatności bezpośrednie z Unii Europejskiej.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Wójt Gminy Zawidz w latach 2019 – 2022 nie realizował powyższego obowiązku i w konsekwencji nie egzekwował również od rolników opłat w wysokości 2 euro od 1 ha z tytułu niewywiązywania się z tego obowiązku.

W trakcie kontroli NIK, Wójt Gminy Zawidz przedłożył jedynie plan działań przygotowawczych do przeprowadzenia kontroli spełnienia obowiązku ubezpieczenia upraw, zgodnie z którym zainicjowanie działalności kontrolnej przewidziano dopiero w III kwartale 2023 r.

¹ Dalej Wójt Gminy.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR

Weryfikacja przez gminę spełnienia obowiązku przez rolnika ubezpieczenia 50% powierzchni swoich upraw w przypadku otrzymywania przez niego płatności bezpośrednich z Unii Europejskiej. Egzekwowanie przez gminę wnoszenia opłat od rolników z tytułu niewywiązywania się z obowiązku ubezpieczenia połowy swoich upraw w przypadku otrzymywania przez niego płatności bezpośrednich z Unii Europejskiej.

Opis stanu faktycznego

W latach 2019 – 2022 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych) Wójt Gminy Zawidz nie przeprowadzał kontroli zawarcia umowy ubezpieczenia upraw przez rolników, którzy uzyskiwali płatności bezpośrednie z Unii Europejskiej, od ryzyka wystąpienia szkód spowodowanych przez powódź, suszę, grad, ujemne skutki przezimowania lub przymrozki wiosenne⁴, zgodnie z art. 84 ust. 4 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych⁵.

(akta kontroli str. 3-6)

W toku kontroli NIK, Wójt Gminy opracował plan działań przygotowawczych do prowadzenia kontroli spełnienia obowiązku ubezpieczenia upraw wraz z harmonogramem jego realizacji. W planie tym przewidziano m.in.: do 30 stycznia 2023 r. opracowanie regulaminu kontroli spełnienia obowiązku ubezpieczenia upraw oraz zasad doboru gospodarstw rolnych do kontroli, do 30 czerwca 2023 r. wystąpienie do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa o dane działek zgłoszonych do płatności bezpośrednich gospodarstw wytypowanych do kontroli. Wszczęcie kontroli spełnienia obowiązku ubezpieczenia upraw zostało zaplanowane w III kwartale 2023 r.

(akta kontroli str. 7-12)

W trakcie kontroli NIK, przeprowadzona została akcja informacyjna skierowana do rolników z terenu Gminy Zawidz, dotycząca obowiązku ubezpieczenia upraw, opłat za niespełnienie tego obowiązku oraz planowanych kontrolach w tym zakresie. Informacje te przekazano rolnikom oraz zamieszczono na stronie internetowej i w mediach społecznościowych Urzędu Gminy Zawidz.

(akta kontroli str. 71-74)

Stwierdzona nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W latach 2019 – 2022 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych) Wójt Gminy nie przeprowadzał kontroli spełnienia przez rolników, otrzymujących płatności bezpośrednie z Unii Europejskiej, obowiązku dotyczącego zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego upraw od ryzyka wystąpienia szkód spowodowanych przez powódź, suszę, grad, ujemne skutki przezimowania lub przymrozki wiosenne,

⁴ Dalej kontrole spełnienia obowiązku ubezpieczenia upraw.

⁵ Dz.U. z 2022 r. poz. 2277, dalej ustawa o ubezpieczeniach obowiązkowych.

zgodnie z art. 10c ust. 1 i 11 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich⁶, w związku z art. 84 ust. 4 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych. Podjęte przez Wójta Gminy działania (do dnia zakończenia kontroli NIK) polegające na opracowaniu planu działań wraz z terminami jego realizacji nie stanowi wypełnienia obowiązku realizacji przeprowadzania kontroli ubezpieczenia upraw rolnych.

W konsekwencji, nie egzekwowano od rolników opłat w wysokości 2 euro od 1 ha z tytułu niewywiązywania się z obowiązku ubezpieczenia połowy upraw (art. 10c ust. 6 i 7 ustawy o ubezpieczeniach upraw).

Jak wyjaśnił Wójt Gminy, przyczyną nie podjęcia kontroli spełnienia obowiązku ubezpieczenia upraw, była *błędna interpretacja przepisów ustawy z dnia 22.05.2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych*. W uzupełnieniu wyjaśnień Wójt Gminy wskazał, że sformułowanie to odnosiło się do przepisu nakładającego na wójta gminy zadania dotyczące przeprowadzania kontroli spełnienia obowiązku ubezpieczenia upraw, który ocenił jako leżący przede wszystkim w interesie administracji rządowej i zakładów ubezpieczeń majątkowych oraz jako wykraczający poza zakres zadań własnych gminy dotyczących zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej. Dodatkowo Wójt Gminy nadmienił, że zlecenie tego zadania nastąpiło bez zapewnienia odpowiednich środków finansowych na jego realizację, pomimo że wiąże się ono z przeznaczeniem na ten cel znaczących środków finansowych z budżetu gminy. Ponadto Wójt Gminy wskazał, że *„Kontroli należy dokonać dopiero po minięciu okresu ubezpieczeń upraw wiosennych, ponieważ na spełnienie obowiązku ubezpieczenia 50% upraw rolnych, składa się pakiet jesiennego ubezpieczenia oraz wiosennego i łącznie daje obraz czy rolnik spełnił warunek”*.

(akta kontroli str. 3-6, 75-78)

Nie kwestionując zleconego charakteru zadania polegającego na prowadzeniu przez wójta gminy kontroli realizacji przez rolników obowiązku ubezpieczenia upraw rolnych, zdaniem NIK niezapewnienie odpowiednich środków finansowych na przeprowadzanie kontroli w ww. zakresie nie zwalnia wójta gminy z obowiązku realizacji tego zadania. Przedmiotowe zadanie podlega realizacji na obszarze całego kraju, na ujednoczonych ustawowo i ustandaryzowanych zasadach. Ponadto, wbrew twierdzeniom Wójta Gminy Zawidz, obowiązujące przepisy nie przewidują ograniczenia w tym, aby kontrola spełnienia przez rolnika obowiązku ubezpieczenia upraw miała się odbywać dopiero po upływie okresu ubezpieczeń upraw wiosennych czy jesiennych danego roku.

IV. Wnioski

Wniosek

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o przeprowadzanie kontroli ubezpieczenia upraw rolnych przez rolnika, co do których uzyskał płatności bezpośrednio z Unii Europejskiej.

⁶ Dz.U. z 2019 r. poz. 477, dalej ustawa o ubezpieczeniach upraw.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 14 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 19 grudnia 2022 r.

Kontroler
Artur Tomaszewski
Specjalista k.p.

/-/

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Rolnictwa
i Rozwoju Wsi
Dyrektor
Marek Adamiak

/-/